

OTSUS

21.07.2023 nr 5-5/2023-025

Koondumisele nr 54/2022 AS Maag Grupp / AS HKScan Estonia, AS HKScan Latvia, UAB „HKScan Lietuva“ loa andmine koos kohustustega

1. Koondumine

30.12.2022 esitas AS Maag Grupp (registrikood 10209474) Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt sõlmisid AS Maag Grupp ja HKScan Oyj (Soome registrikood 0111425-3) 100% AS HKScan Estonia (registrikood 10156832), 100% UAB „HKScan Lietuva“ (Leedu registrikood 120638627) ja 99,87% AS HKScan Latvia (Läti registrikood 40003057228) (edaspidi tekstis kõik koos ka „HKScan“) aktsiate ostuks. Tehingu tulemusena kuuluvad AS HKScan Estonia, UAB „HKScan Lietuva“ ja AS HKScan Latvia AS Maag Grupp valitseva mõju alla konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning tegemist on koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 tähenduses.

Konkurentsiamet avaldas 30.12.2022 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teadaande väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle valitsev mõju omandatakse.

Seega on koondumise osalisteks AS Maag Grupp ning AS HKScan Estonia, AS HKScan Latvia ja UAB „HKScan Lietuva“.

AS Maag Grupp on Eesti äriühing, mis moodustab koos oma tütarühingutega kontserni, mis tegeleb rahvusvaheliselt toiduainete tootmise ja müügiga. Kontserni kuuluvate ettevõtjate peamised tegevusalad on:

- lihatoodete töötlemine ja müük, millega tegelevad peamiselt AS Rannarootsi Lihatoöstus (lihatoodete tootmine ja turustamine), AS Maag Grupp (lihatoodete turustamine), Poultry Meat OÜ (Rannamõisa kaubamärgi intellektuaalomandi hoidmine, majandustegevus puudub), Poulttu Oy (lihatoodete tootmine ja müük

Soomes), Mest Food OÜ ja Avalon Foods Sp. z o.o. (viimased kaks tegelevad rahvusvaheliselt liha kui toorainega kauplemisega);

- piimatoodete töötlemine ja turustamine, millega tegelevad peamiselt Aktsiaselts Farmi Piimatööstus, TERE aktsiaselts ja Nordic Milk OÜ. Samuti on kontsernis ettevõtjad, mis tegelevad seotud tegevusaladel (sh piimakarjakasvatus, toorpiima varumine ja transport jms). Kontserni kuuluvad ettevõtjad tegelevad ka muude tegevustega, millel koondumisega seosed puuduvad.

AS HKScan Estonia tegeleb Eestis Rakvere ja Talleggi kaubamärkide all nii värske liha (sea-, veise- ja kanaliha) kui ka töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi. Lisaks tegeleb ettevõtja kaheksas talle kuulavas Tallinna lähiümbruses asuvas broilerifarmis kanatibudest broilerite kasvatamisega, seakasvatusega ning loomasööda tootmisega.

AS HKScan Latvia põhitegevuseks on Rigas Miesnieks ja Jelgava kaubamärkide all lihatoodete tootmine ja müümine Lätis.

UAB „HKScan Lietuva“ tegeleb Leedus Klaipedos Maistas kaubamärgi kaudu peamiselt töödeldud lihatoodete (vähesemal määral ka värske liha) müügi.

Koondumise eelselt omab AS HKScan Estonia, AS HKScan Latvia ja UAB „HKScan Lietuva“ üle valitsevat mõju HKScan Oyj. HKScan kontserni kuuluvad lisaks HKScan Baltikumi üksusele lihatoodete tootmise ja müügi tegelevad ettevõtjad Soomes (HKScan Finland Oy ja selle tütar-ettevõtjad), Rootsis (HKScan Sweden AB ja selle tütar-ettevõtjad), Poolas (HKScan Poland Sp. z o.o) ning Taanis (HKScan Denmark A/S ja selle tütar-ettevõtjad). Peale selle kuulub HKScan Oyj kontserni HKScan Real Estate AB.

3. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelmise majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste Eesti käive eraldi ületas nimetatud perioodil 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

4. Koondumise menetlemise käik

KonkS § 22 lg 3 kohaselt Konkurentsiamet keelab koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolude esinemise või nende puudumise kindlakstegemiseks, st selleks, et hinnata kas käesolev koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu, pidas Konkurentsiamet vastavalt KonkS § 27 lg 1 punktile 2 põhjendatuks koondumisega seotud valdkonna täiendavat analüüsimist ning alustas 27.01.2023 otsusega nr 5-5/2023-004 koondumise täiendava menetluse.

Käesoleva koondumise kontrollimiseks, kaubaturgude määratlemiseks, konkurentsiolukorra analüüsimiseks ning koondumise mõju hindamiseks saatis Konkurentsiamet taotlused teabe saamiseks koondumise osalistele, nende klientidele (jae- ja hulgikaubandusettevõtjatele) ja lihatoodete tootmisega tegelevatele ettevõtjatele. Lisaks saatis Konkurentsiamet taotluse seisukoha saamiseks Maaeluministeeriumile, küsides hinnangut koondumise võimaliku mõju kohta lihatoodete tootmise ja müügi valdkonnale.

Menetluse jooksul esitati AS Maag Grupp ja Konkurentsiameti poolt seisukohti (nii kirjalikult kui suuliselt) järgnevalt:

- 15.02.2023 esitas AS Maag Grupp Konkurentsiametile täiendavad seisukohad koondumise menetluses;
- 24.03.2023 toimus Konkurentsiametis AS Maag Grupp ärakuulamine;
- 19.04.2023 esitas AS Maag Grupp Konkurentsiametile täiendava seisukoha, tuues välja ostjate poolse ja pakkumispoolse asendatavuse olemasolu ja geograafilise turu määratluse vähemalt Baltimaade ulatuses;
- 27.04.2023 esitas Konkurentsiamet AS-ile Maag Grupp hinnangu koondumisele;
- 09.05.2023 toimus Konkurentsiametis teistkordselt AS Maag Grupp ärakuulamine;
- 10.05.2023 esitas AS Maag Grupp Konkurentsiametile vastuväited Konkurentsiameti 27.04.2023 saadetud hinnangule ning esialgsed kohustused;
- 02.06.2023 esitas AS Maag Grupp Konkurentsiametile täiendavad seisukohad väljapakutud kohustuste sobivuse osas ning tagasiside kahelt nende poolt küsitletud turuosaliselt AS Maag Grupp poolt pakutud kohustustele;
- 08.06.2023 esitas AS Maag Grupp Konkurentsiametile täiendavad vastuväited Konkurentsiameti hinnangule;
- 03.07.2023 esitas Konkurentsiamet vastuse AS Maag Grupp 10.05.2023 esitatud kohustuste võtmise ettepanekule, milles tõi välja, et ettevõtja poolt pakutud esialgsed kohustused ei ole piisavad koondumisest tulenevate konkurentsi kahjustavate mõjude ärahoidmiseks;
- 14.07.2023 esitas AS Maag Grupp täiendatud kohustuste võtmise ettepaneku.

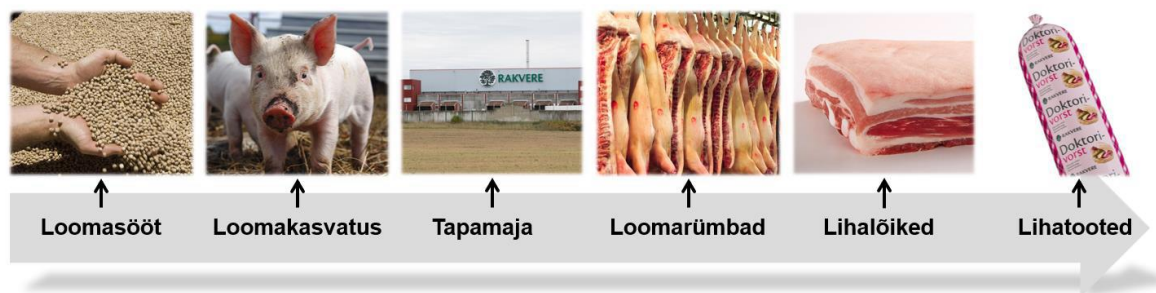
5. Kaubaturud

KonKS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi juhend) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15-protsendilise ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Koondumise teate kohaselt tekib koondumise osaliste äritegevuste vahel nii horisontaalseid kattuvusi kui ka vertikaalseid seoseid, sest koondumise osalised tegelevad erinevate lihatoodete tootmise ja müügi ja ning lihatoodete tootmiseks vajaliku sisendi kasvatamise ja sisendi (loomarümbad, lihalõigud) hankimisega.

AS HKScan Estonia tegutseb peamiselt vertikaalselt integreeritud tootjana ning toodab enamiku toodangust nii-öelda „farmist toidulauale“ põhimõttel. See tähendab, et ettevõtja tegeleb väärtusahelas tegevustega alates loomasööda tootmisest kuni lõpptoote valmistamiseni. Lihatoodete tootmismudel on üldjoontes jagatav erinevateks tasanditeks, mida kirjeldab alljärgnev Joonis 1. AS HKScan Estonia toodab valdava enamuse linnuliha ning sealihatoodetest (sh tegeleb linnu- ja loomakasvatusega [.....]).

Joonis 1. HKScani lihatoodete tootmismudel¹

AS Maag Grupp tegevusmudel on teistsugune, kuna ettevõtja ise liha tootmisega ei tegele [.....].

Koondumise teate kohaselt müüvad koondumise osalised ja nendega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad valdava osa oma toodangust [.....].

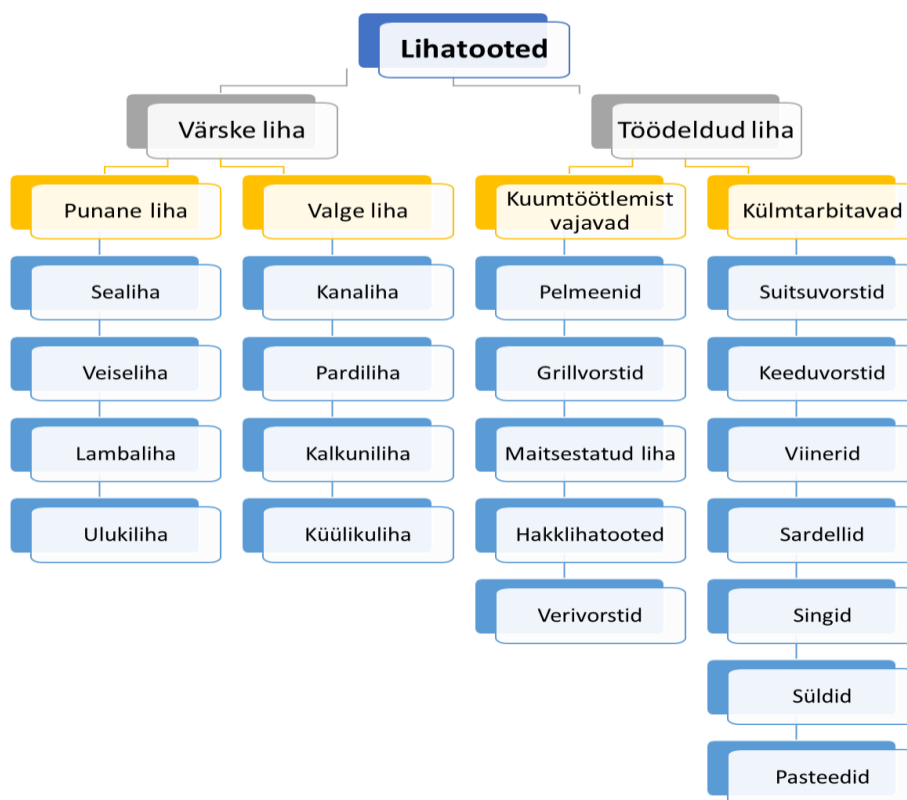
Koondumise osalised on Konkurentsiametile esitanud andmed koondumise osaliste ja konkurentide turuosade kohta värske liha ja töödeldud lihatoodete jaemüügi osas tuginedes turu-uuringutega tegeleva ettevõtja AC Nielsen andmetele. Andmed turuosade kohta on esitatud müügimahtude alusel rahalises väärtuses (eurodes). Kuigi jaemüügi tasand ei ole käesoleval juhul otseselt mõjutatud, iseloomustavad nimetatud andmed Konkurentsiameti hinnangul piisaval määral konkurentsiolekorda värske liha ja töödeldud lihatoodete tootmisel ja hulgimüügil Eestis, kuivõrd 70-80% koondumise osaliste toodetest müüakse jaekaubandusettevõtjate vahendusel. Turuosade arvutamisel on Konkurentsiamet AC Nielsen andmetele lisaks arvestanud jaekaubandusettevõtja Lidl andmetega.

¹ Koondumise teade (AS Maag Grupp).

Koondumise teate kohaselt jagunevad lihatooted töödeldud ja töötlemata lihatoodeks (värske liha). Töödeldud lihatoodete alla kuuluvad omakorda töödeldud külmtarbitavad (suitsuvorstid, keeduvorstid, viinerid, sardellid, singid jne) ja töödeldud kuumtöötlemist vajavad lihatooted nagu pelmeenid, grillvorstid, maitsestatud liha, hakklihatooted ja verivorstid. Töötlemata liha alla kuuluvad punane värske liha (sea-, veise-, uluki-, lamba jms liha) ning valge värske liha (kana-, pardi-, kalkuni-, küüliku- jms liha).

Nii värske liha kui ka töödeldud lihatoodete tootmiseks tuuakse lihakombinaati tavapäraselt loomarümp või rümba teatud osad (sõltuvalt konkreetsest tootjast sisend toodetakse ise või ostetakse sisse). Tootmise sisend ei ole üldiselt sobiv ainult ühe toote jaoks ning majanduslikult efektiivselt tegutsemiseks on vajalik valmistada erinevaid tooteid.

Joonisel 2 on välja toodud töödeldud lihatoodete ja töötlemata (värske liha) lihatoodete segmendid.

Joonis 2. Lihatoodete jagunemine

Koondumise osaliste hinnangul on asjakohane piiritleda üldine lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturg. Ehkki lõpptarbija seisukohast ei pruugi kõik lihatooted olla omavahel asendatavad, iseloomustab koondumise osaliste hinnangul lihatoodete müügi valdkonda kõrge pakkumisepoolne asendatavus, st lihatoodete tootjatel on võimalik toota erinevaid lihatooteid vastavalt nõudlusele ning värske liha tootjatel on võimalik lühikese aja jooksul asuda tootma töödeldud lihatooteid. AS Maag Grupp hinnangul viitavad pakkumisepoolsele asendatavusele muuhulgas järgmised asjaolud: 1) lihatoodete tootmiseks kasutatakse ühtset sisendit; 2) lihatoodete tootmisel on kasumi teenimiseks vajalik saavutada maksimaalne tootmisefektiivsus, st kasutada tootmisprotsessis ära kogu sisend; 3) lihatoodete tootmisprotsess on sarnane; 4) tootjatel on olemas vajalik tööjõud; 5)

lihatoodete turg on dünaamiline ja nõudlus muutub sesoonselt; 6) lihatoodete tootjad toodavad laia valikut lihatooteid. AS Maag Grupp rõhutas ka oma 10.05.2023 vastuväidetes, et kõik peamised Eesti lihatööstused, sh mõlemad koondumise osalised, Atria Eesti Aktsiaselts, osaühing NÕO LIHATÖÖSTUS, Osaühing Saaremaa Lihatoöstus, Aktsiaselts Oskar LT, Arke Lihatoöstus AS, Aktsiaselts Linnamäe Lihatoöstus jt pakuvad sisuliselt kõiki töödeldud lihatooteid (ning segmentide lõikes ka laiemat valikut).

Koondumise osalised tõid Konkurentsiameti hinnangule esitatud vastuväidetes muuhulgas välja, et Konkurentsiamet ei ole varasemalt tooteturgude piiritlemisel lähtunud kitsastest tootesegmentidest. Konkurentsiamet selgitab, et on varasemate koondumiste puhul hinnanud koondumise mõju lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturule üldiselt². Samas ei olnud nimetatud koondumiste puhul kaubaturgude täpne piiritlemine vajalik, kuivõrd koondumise osalised olid pigem väikest turuosa omavad ettevõtjad.

Kõnealuse koondumise puhul hindab Konkurentsiamet koondumise mõju värskes liha tootmise ja müügi kaubaturule ning töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturule, eristades vastavalt värskes punase liha ja värskes valge liha segmenti ning erinevaid töödeldud lihatoodete segmente, kuivõrd konkurentsiolukord erinevates lihatoodete müügil on erinev. Ühtlasi hindab Konkurentsiamet koondumise mõju värskes liha ja töödeldud lihatoodete tootmiseks vajaliku sisendi (eelkõige loomarümpade ja lihalõigete) sisseostule. Konkurentsiamet toob välja, et konkurentsiolukord on erinevates segmentides erinev, sest ehkki turul on mitmeid ettevõtjaid, siis kõik ettevõtjad ei tooda laia tootevalikut (olguigi, et koondumise teate esitaja on korduvalt rõhutanud, et seda tehakse ja see on ka efektiivsem kui toota ainult teatud segmente). Samuti on turuosad erinevates segmentides osas kohati väga erinevad, sh ka koondumise osaliste turuosad.

Kaubaturgude geograafilise ulatuse osas on koondumise teate esitaja seisukohal, et lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturud hõlmavad vähemalt kogu Baltikumi³. Näiteks toodetakse AS Maag Grupp poolt Rannamõisa kaubamärgi all müüvad tooted [.....] ning AS HKScan Estonia toodab [.....] valge ja punase värskes liha Eestis. Samuti on oluline osakaal liha impordil ning koondumise teate esitaja hinnangul on välismaistel tootjatel lihtne turule siseneda, nende pakutav sortiment on piisav ning tarbijal on keeruline teha maitse osas vahet erinevates (nii kodumaiste kui välismaiste) tootjate toodetel.

Koondumise teate kohaselt toodeti Eestis 2021. aastal 84 800 tonni liha, millest eksporditi 49 300 tonni (58,14%) ning Eesti turule jäi 35 500 tonni (41,86%). Eesti lihatarbimine oli 2021. aastal 109 300 tonni, millest 73 800 tonni (67,52%) kaeti impordi arvelt ning 35 500 tonni (32,48%) Eestis toodetud lihast.

Konkurentsiamet nõustub koondumise teate esitajaga selles osas, et Eestis on müügil ka teistes riikides toodetud lihatooted, mistõttu avaldavad koondumise osalistele teatud konkurentsipurvet ka välismaal asuvad lihatootjad. Samas ei ole Konkurentsiametile teadaolevalt konkurentsiolukord lihatoodete tootmise ja müügi valdkonnas erinevates Balti riikides piisaval määral homogeenne, st igas riigis on suuremad turuosalised erinevad.

---

² Konkurentsiameti 25.09.2019 otsus nr 5-5/2019-054 – UP Invest OÜ / Aktsiaselts Linnamäe Lihatoöstus; 27.11.2006 otsus nr 52-KO – AS Wõro Kommerts / AS Oskar LT

³ Vastavat seisukohta väljendas AS Maag Grupp koondumise teates, menetluse käigus esitatud täiendavates seisukohtades ning vastuväidetes Konkurentsiameti hinnangule

Kõnealusel juhul on tegemist kahe Eestis lihatoodete tootmisega tegeleva ning Eestis tuntud kaubamärkide all tooteid turustava ettevõtja koondumisega. Seejuures toodetakse AS Maag Grupp Rannamõisa kaubamärgi all turustatavad tooted [.....] Leedus, kuid Rannamõisa kaubamärk on loodud just Eesti turu jaoks. Kõigest eeltoodust tulenevalt hindab Konkurentsiamet koondumise mõju värske liha ja töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudele Eestis.

Järgnevalt toob Konkurentsiamet välja koondumise osaliste ja nendega samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate horisontaalselt kattuvad kaubaturud (ja nende segmendid), mille puhul koondumine tekitab vähemalt 15% ühise turuosa. Samuti käsitletakse vertikaalselt seotud kaubaturge, millel koondumise osaliste ja nendega samasse kontserni kuuluvate ettevõtjate ühine turuosa on vähemalt 25%. Koondumisele hinnangu andmise peatükis käsitleb Konkurentsiamet eraldi üksnes neid lihatoodete segmente, mille puhul koondumise osaliste ühine turuosa ületab 40%. Teisi segmente võetakse arvesse koondumise mõju hindamisel üldiselt. Koondumise osaliste turuosad on kajastatud ettevõtjate 2021. aasta müügitulu alusel.

5.1 Töödeldud lihatoodete tootmine ja müük

Töödeldud lihatoodete tootmiseks tuuakse lihakombinaati tavapäraselt loomarümp või rümba teatud osad (sõltuvalt konkreetsest tootjast sisend toodetakse ise või ostetakse sisse). Majanduslikult efektiivsem on toota sisendist mitmeid erinevaid lihatooteid, sest tootmise sisend üldjuhul sobib erinevate lihatoodete tootmiseks. Reeglina on töödeldud lihatoodete tootjatel olemas infrastruktuur erinevate lihatoodete töötlemiseks. Kuigi mõne spetsiifilise tootegrupi tootmisega alustamiseks on vajalikuks investeeringuks teatud seadmed, on need valdavalt universaalsed ning võimaldavad mitmete lihatoodete tootmist. Töödeldud lihatooted jagunevad kaheks – külmtarbitavad töödeldud lihatooted ja kuumtöötlemist vajavad töödeldud lihatooted (vt Joonis 2. Lihatoode jagunemine).

2021. aastal oli Eestis töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturu maht käibe alusel mõõdetuna 261,7 miljonit eurot. Sellest moodustasid külmtarbitavad töödeldud lihatooted 150,5 miljonit eurot (57,5% töödeldud lihatoodete käibest) ja kuumtöötlemist vajavad töödeldud lihatooted 111,2 miljonit eurot (42,5% töödeldud lihatoodete käibest)⁴.

Koondumise teate andmetel oli AS HKScan Estonia käive töödeldud lihatoodete osas 2021. aastal [...] eurot [20-30]% ning AS Maag Grupp käive [...] eurot [10-20]%. Töödeldud lihatoodete segmentide osas on koondumise osaliste turuosad käsitletud järgnevalt.

Keeduvorstide puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Keeduvorstide tootmisel ja müügil Eestis omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kes omab [50-60]% turuosa. AS Maag Grupp omab suurusjärgus [5-10]% turuosa. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa keeduvorstide tootmisel ja müügil (käibe alusel mõõdetuna) ligikaudu [50-60]%.

Viinerite puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Viinerite tootmise ja müügi segmendis omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kelle hinnanguline turuosa on [40-50]%. Suuruselt teise turuosaga on AS Maag Grupp, kelle hinnanguline turuosa on

---

⁴ Tuginedes koondumise teates esitatud andmetele ning arvestades jaekaubandusettevõtja Lidl andmeid

[10-20]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa viinerite tootmisel ja müügil Eestis (käibe alusel mõõdetuna) ligikaudu [60-70]%.

Sinkide puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Sinkide tootmise ja müügi segmendis omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kelle hinnanguline turuosa on [20-30]%, AS Maag Grupp turuosa on ligikaudu [5-10]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa sinkide tootmisel ja müügil Eestis (käibe alusel mõõdetuna) ligikaudu [30-40]%.

Hakklihatoodete puhul on tegemist kuumtöötlemist vajavate lihatoodetega (nt pihvid ja nagitsad), olgugi, et need sobivad ka külmalta tarbimiseks. Hakklihatoodete tootmise ja müügi osas omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kelle hinnanguline turuosa on [40-50]%, AS Maag Grupp turuosa on ligikaudu [5-10]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa hakklihatoodete tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [50-60]%.

Maitsestatud lihade puhul on tegemist kuumtöötlemist vajavate lihatoodetega. Maitsestatud liha tootmise ja müügi osas omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kelle hinnanguline turuosa on [30-40]%, AS-i Maag Grupp turuosa on [10-20]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa maitsestatud liha tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [40-50]%.

Grillvorstide puhul on samuti tegemist kuumtöötlemist vajavate lihatoodetega. AS HKScan Estonia turuosa grillvorstide tootmise ja müügi segmendis on [5-10]%, AS-i Maag Grupp turuosa on [10-20]%. Koondumise osaliste ühine turuosa on grillvorstide tootmisel ja müügil (käibe alusel) [20-30]%.

Suitsuvorstide puhul on tegemist külmtarbitavate lihatoodetega. Suitsuvorstide tootmise ja müügi osas omab suurimat turuosa AS HKScan Estonia, kelle hinnanguline turuosa on [10-20]%, AS-i Maag Grupp turuosa on ligikaudu [5-10]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa suitsuvorstide tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [20-30]%.

Sültide puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Sültide tootmise ja müügi osas on AS HKScan Estonia turuosa väga marginaalne, ligikaudu [0-5]%, ning AS-i Maag Grupp turuosa on [20-30]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osapoolte ühine turuosa sültide tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [20-30]%.

Pasteetide puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Pasteetide tootmise ja müügi osas on AS-i HKScan Estonia hinnanguline turuosa [10-20]%, AS-i Maag Grupp turuosa on [0-5]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa pasteetide tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [20-30]%.

Pelmeenide puhul on tegemist kuumtöötlemist vajavate töödeldud lihatoodetega. Erinevalt teistest töödeldud lihatoodetest, vajab pelmeenide tootmine spetsiifilisemat sisseseadet ja külmutusvõimekust. Pelmeenide tootmise ja müügi osas on AS-i HKScan Estonia hinnanguline turuosa [10-20]% ning AS-i Maag Grupp turuosa on [5-10]%. Koondumise osaliste poolt esitatud andmete kohaselt on nende ühine turuosa (käibe alusel mõõdetuna) ligikaudu [10-20]%.

Verivorstide puhul on tegemist kuumtöötlemist vajavate töödeldud lihatoodetega. Verivorstide tootmise ja müügi osas on AS-i HKScan Estonia hinnanguline turuosa [20-30]% ning AS-i Maag Grupp turuosa on ligikaudu [10-20]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osapoolte ühine turuosa verivorstide tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [30-40]%

Sardellide puhul on tegemist külmtarbitavate töödeldud lihatoodetega. Sardellide tootmise ja müügi osas on AS-i HKScan Estonia hinnanguline turuosa [10-20]% ning AS-i Maag Grupp turuosa on [40-50]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa sardellide tootmisel ja müügil (käibe alusel) ligikaudu [50-60]%

5.2 Värske liha tootmine ja müük

Värske liha on liha, mida ei ole ühelgi viisil töödeldud, st ei ole lisatud teisi koostisaineid ega maitseaineid ning liha ei ole küpsetatud, suitsetatud ega kuivatatud.⁵ Värske liha hõlmab nii värsket kui ka külmutatud liha.⁶ Värske liha jaguneb omakorda punaseks värskeks lihaks (sealiha, veiseliha, lambaliha ning ulukiliha jm) ning valgeks värskeks lihaks (kanaliha, pardiliha, kalkuniliha ning küülikuliha jm).

Koondumise teate kohaselt oli 2021. aastal Eestis värsket liha turu suurus käibe alusel mõõdetuna hinnanguliselt 95,3 miljonit eurot. Sellest moodustas punane värsket liha 59,6 miljonit eurot (62,6% värsket liha käibest) ja valge värsket liha 35,6 miljonit eurot (37,4% värsket liha käibest). Koondumise osaliste esitatud andmete kohaselt oli AS HKScan Estonia käibe värsket liha tootmisest [...] eurot [30-40]% ja AS-il Maag Grupp [...] eurot [5-10]%

Punase värsket liha tootmisel ja müügil Eestis on AS HKScan Estonia turuosa ca [20-30]%. AS Maag Grupp punase värsket liha tootmise ja müügi segmendis ei tegutse, mistõttu koondumine ei mõjuta eelduslikult konkurentsiolukorda punase värsket liha tootmise ja müügi turul.

Valge värsket liha osas moodustab suurema enamuse kanaliha (hinnanguliselt 80-85%). Pardi-, hane-, kalkuni- ning küülikuliha osakaal kokku on hinnanguliselt 15-20%. Kumbki koondumise osaline ei tegele ise küüliku-, pardi-, hane- või kalkuniliha tootmiseks sisendi kasvatamisega ning vaid AS Maag Grupp tegeleb [...] mõningate küüliku-, pardi-, hane- ja kalkuniliha toodete tootmisega.

Valge värsket liha tootmise ja müügi osas on turg kontsentreerunud. Kaubaturul on suurima osakaaluga AS HKScan Estonia (Talleggi kaubamärgiga, ligikaudu [40-50]% turuosa) ja arvestatava osakaaluga on ka AS Maag Grupp (Rannamõisa kaubamärk, ligikaudu [10-20]% turuosa). Lisaks AS HKScan Estonia ja AS Maag Grupp valgele värsketele lihale müüakse vähemal määral mõnede välismaiste tootjate kaubamärgiga tooteid ja omamärgitooteid. Koondumise osaliste ühine turuosa oleks koondumise järgselt valge värsket liha tootmisel ja müügil ligikaudu [60-70]% ning värsket kanaliha tootmisel ja müügil (käibe alusel mõõdetuna) ligikaudu [70-80]%

⁵ Koondumise teade (AS Maag Grupp)

⁶ [Case No COMP/M.3337 - BEST AGRIFUND / NORDFLEISCH](#)

5.3 Vertikaalselt seotud turud

Kõnealuse koondumise puhul omab tähtsust lihatoodete tootmiseks vajaliku peamise sisendi sisseostuga seotud äritegevused, mis hõlmavad looma- ja linnukasvatust ning tapamajade teenuseid, loomarümpade tootmist ja müüki ja teatud määral ka lihalõikude tootmist ja müüki. Alljärgnevalt toob Konkurentsiamet nimetatud segmendid eraldi välja, kuid koondumise mõju hindab sisendi tootmisele ja sisseostule tervikuna.

AS HKScan Estonia tegeleb sea- ja kanakasvatusega. AS Maag Grupp looma- ega linnukasvatusega ei tegele, v.a veisekasvatus piimatoodete tootmise eesmärgil. [.....].

AS-ile HKScan Estonia kuulub Maaeluministeeriumi andmetel 31.12.2022 seisuga põllumajandusloomade registris [...] siga ([20-30]% kõikidest registris olevatest sigadest) ja [...] kana ([90-100]% kõikidest registreeritud kanadest).

Tapamajade teenused on sisendiks loomarümpade tootmistasandile, millest omakorda valmistatakse lihalõikeid. Koondumise teate kohaselt AS Maag Grupp ei tegele loomade tapmisega ega osta antud teenust otseselt ka sisse.

AS HKScan Estonia tapaliinidel töödeldi 2021. aastal ligikaudu 317 000 siga, [.....]. Lisaks töödeldi 9700 veist [.....] ning 13,8 miljonit lindu ([.....]). [.....] elussigu (ligikaudu [...] tk) ja elusveiseid (ligikaudu [...] tk).

Maaeluministeeriumi andmete kohaselt osteti Eestis 2021. aastal kokku 509 100 siga, 32 600 veist ja tapeti tunnustatud tapamajas 13,27 miljonit lindu. Seejuures käideldi AS HKScan Estonia tapamajades [60-70]% sigadest, [20-30]% veistest ja ligi [90-100]% lindudest.

Maaeluministeeriumi andmetel osteti 2021. aastal tapamajade poolt tapmiseks kokku 34 100 veist ja saadi 8698 tonni veiseliha. AS HKScan Estonia turuosa veiste kokkuostul oli [20-30]% ning AS Maag Grupp turuosa oli [0-5]%.

Loomarümpade puhul on tegemist lihatoodete tootmisahelas tasandiga tapamajade teenuse ja lihalõigete tootmise vahel. [.....].

Lihalõiked on peamiseks sisendiks lihatoodete tootmisel. [.....]. 2021. aastal ostis AS Maag Grupp erinevaid lihalõikeid Baltikumist kokku ca [...] euro väärtuses [(.....)]. Eestist ostis AS Maag Grupp lihalõikeid [...] euro väärtuses

(s.h sealiha [...] tonni, veiseliha [...] tonni, kanaliha [...] tonni ja kalkuniliha [...] tonni). Seega ostis AS Maag Grupp [...] % lihatoodete tootmiseks vajaminevatest lihalõigetest Eestist väljaspool asuvatelt ettevõtjatelt.

Suurema nõudluse katmiseks ja lihabilansi tasakaalustamiseks ostab ka AS HKScan Estonia teatud hetkedel lihalõikeid sisse (2021. aastal osteti veiseliha [...] tonni, kanaliha [...] tonni, sealiha [...] tonni ning kalkuniliha [...] tonni).

Koondumise teate esitajale ei olnud kättesaadavad täpsed andmed lihalõigete müüginahku kohta Eestis. Samas arvestades, et Statistikaameti andmete kohaselt toodeti Eestis 45 500 tonni sealiha, 23 300 tonni linnuliha 12 800 tonni veiseliha ja 600 tonni lamba- ja kitseliha ning Eestisse imporditi lisaks 34 600 tonni sealiha, 7300 tonni veiseliha, 27 400 tonni linnuliha ja 400 tonni lamba- ja kitseliha, ei ole koondumise eelselt AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia ostumahu osakaal Eestis toodetud ja Eestisse imporditud liha kogusest märkimisväärne. Samas tegeleb AS HKScan Estonia ise sea- ja kanakasvatusega, mis tähendab oluliselt väiksemat vajadust sisendi sisseostuks.

6. Menetluse käigus esitatud seisukohad

Kaubaturgude konkurentsiolekorra ja koondumisega seotud mõjude hindamiseks kogus Konkurentsiamet koondumise menetlemise käigus teavet lihatoodete tootmise ja müüginahku tegelevatelt ettevõtjatelt ning jae- ja hulgikaubandusettevõtjatelt. Samuti küsiti arvamust Maaeluministeeriumilt.

Jaekaubandusettevõtjate seisukohad

Konkurentsiolekorrast ülevaate saamiseks erinevatel lihatoodete tootmise ja müüginahku kaubaturgudel ning koondumisega seotud mõjude hindamiseks küsis Konkurentsiamet teavet Eestis tegutsevatelt 8 suuremalt jaekaubandusettevõtjalt (Coop Eesti Keskühistu, MAXIMA Eesti OÜ, Rimi Eesti Food AS, Selver AS, AS Prisma Peremarket, Lidl Eesti OÜ, Aktsiaselts OG ELEKTRA ning RRLeht Aktsiaselts). Muuhulgas kogus Konkurentsiamet teavet koondumise osaliste toodangu osakaalu kohta jaekaubandusettevõtjate sortimendis, omamärgitoodete tootmise ning tarbijate jaoks kõige olulisemate lihatoodete kohta.

Jaekaubandusettevõtjate sortimendist moodustab koondumise osaliste toodang märkimisväärse osa ning Rakvere, Tallegg, Rannarootsi ja Rannamõisa kaubamärkidega tooted on tarbijate jaoks väga olulised. Vastanud jaekaubandusettevõtjate sõnul saab koondumise osaliste toodangut kohati asendada teiste lihatootjate toodanguga, samas mitmeid koondumise osaliste tooteid või kaubagruppe vastanud ettevõtjate sõnul asendada võimalik ei ole. Siinkohal mainisid vastanud jaekaubandusettevõtjad eelkõige Rakvere ja Talleggi kaubamärke. Kui AS Maag Grupp toodab mõningaid tooteid, millest jaekaubandusettevõtjad loobuda ei saa, siis AS HKScan Estonia toodab väga paljusid tooteid, millest vastanud jaekaubandusettevõtjad loobuda ei saa, sest need on tarbijate seas nõutud.

AS Maag Grupp või AS HKScan Estonia toodete võimaliku hinnatõusu korral oleks jaekaubandusettevõtjate tegevus sõltuvalt konkreetsest tootest erinev. Küsitlud

jaekaubandusettevõtjate sõnul, juhul kui AS Maag Grupp või AS HKScan Estonia tõstaks mõne toote (nt mõne konkreetse lihatoote) või tootegrupi hinda 10%, oleks jaekaubandusettevõtjatel võimalik nii tootegrupp sortimendist välja võtta või selle mahtu sortimendis vähendada kui ka hinnatõus lõpptarbijale üle kanda või osaliselt hinnatõus enda kanda võtta. Täpsemalt tõi üks vastanud ettevõtja välja, et konkreetset värsket kana ja hakkliha hinnatõusu puhul tuleks hinnatõus enda kanda võtta.

Konkurentsiamet uuris jaekaubandusettevõtjatelt nende sortimendis olevate välismaiste tootjate (peamiselt jaekaubandusettevõtjate omamärgitoodete) ja Eesti tootjate toodangu kohta. Küsitletud jaekaubandusettevõtjate vastuste põhjal on nii neid jaekaubandusettevõtjaid, kelle valikusse on viimastel aastatel uute välismaiste lihatootest tooteid lisandunud (sõltuvalt aastast 1-9 tootjat – peamiselt Poola ja Baltimaade tootjatelt), kui ka jaekaubandusettevõtjaid, kelle sortimenti viimase 3 aasta jooksul pole lisandunud ühegi uue välismaise lihatootja toodangut. Samuti tõi mõned vastanud jaekaubandusettevõtjad osades segmentides välja olulise turuosaga välismaiseid ja omamärgitoodete tootjaid.

Valge värsket liha osas on jaekaubandusettevõtjate sortimendis valdavalt suurima osakaaluga koondumise osaliste toodang, vastanute seas oli vaid kaks ettevõtjat, kellel valge värsket liha sortimendis ei ole suurima osakaaluga üks koondumise osalistest. Vastustest selgus, et on jaekaubandusettevõtjaid, kus on esindatud välismaised värsket valge liha tootjad, seda nii kaubamärgiga kui ka omamärgitoodetena. Peamiselt pärineb jaekaubandusettevõtjate omamärgitoodete sisend välismaistelt tootjatelt, konkreetse päritoluriigina toodi välja Poola, Soome, Läti, Leedu, Saksamaa, Rootsi, Hispaania ja Itaalia. Mõni jaekaubandusettevõtja samas vastas, et vähemalt osaliselt tuleb omamärgitoodete sisend Eesti tootjatelt. Turu tagasiside kohaselt on AS Maag Grupp varasemalt omamärgitoodete valimise hangetel osalenud, aga ei ole suutnud teha konkurentsivõimelist pakkumist võrreldes teiste pakkujatega.

Lihatoodete sisseostul on lepingud reeglina tähtajatud ja on nii jaekaubandusettevõtjaid, kellel on kindlad partnerid aastaid, samas valdavalt sõlmitakse lepinguid erinevate sobivaid tooteid ja hindu pakkuvate tarnijatega. Lihatoodete sortiment vaadatakse sõltuvalt jaekaubandusettevõtjast üle 2-4 korda aastas. Teabetaotlusele vastanud jaekaubandusettevõtjate sõnul on üldjuhul nende läbirääkimisjõud lihatoodete sisseostul senini olnud hea ning nad on enda vaatest läbirääkimistel mõistlikele lahendustele jõudnud.

Samas kõnealuse koondumise järgselt jaekaubandusettevõtjate hinnangul konkurentsiolukord erinevate lihatoodete müügil halveneb. Samuti muutuks mõne vastanud ettevõtja sõnul koondumise järgselt AS-i Maag Grupp positsioon läbirääkimistel jaekaubandusettevõtjatega oluliselt tugevamaks.

Jaekaubandusettevõtjate sõnul omaks koondumise järgselt AS Maag Grupp suurimat turuosa lihatoodete tootmisel ja müügis ning samal ajal oleks AS Maag Grupp ka üks suurimad piimatoodete tootmise ja hulgimüügiga tegelevaid ettevõtjaid. Vastanute sõnul muutub koondumise järgselt väiksemate lihatootest positsioon nõrgemaks ning mõned väiksemad tootjad võivad üldse turult kaduda. Ainult üks vastanud ettevõtja sõnas, et ta eeldab, et antud koondumise järgselt säiliks aus konkurents.

Konkurentide seisukohad

Konkurentsiolukorrast ülevaate saamiseks erinevatel lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel ning koondumisega seotud mõjude hindamiseks kogus Konkurentsiamet teavet ka koondumise osaliste konkurentidelt, kes tegutsevad Eestis erinevate lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel (kokku küsitleti 10 ettevõtjat).

Teabetaotlusele vastanud konkurendid tegelevad valdavalt lihatoodete tootmise ja müügiga, aga vaid üksikud tegelevad lihatoodete tootmiseks vajaliku sisendi kasvatamisega.

Küsitletud konkurentide sõnul ostetakse erinevate lihatoodete tootmiseks vajalikku sisendit peamiselt sisse ja seda nii välismaistelt kui kohalikest loomakasvatajatelt. Sisendit tootmiseks hangitakse erinevatest riikidest – palju Poolast, Soomest, Baltimaadest (k.a Eestist), Saksamaalt ja Taanist. Vähem on neid ettevõtjaid, kes tegelevad ise lihatoodete tootmiseks vajaliku sisendi tootmisega, vaid 3 vastanud ettevõtjat kasvatavad kas täielikult või osaliselt lihatoodete tootmiseks vajalikku sisendit, sealjuures mitte ükski vastanud ettevõtja ei kasvata linde ega küülikuid (s.t värsket valge liha tootmise sisendit).

Oma läbirääkimisjõudu lihatoodete ostjatega (jaekaubandusettevõtjad ja hulgimüüjad), peavad koondumise osaliste konkurendid väiksemaks kui nad tahaksid ning üldiselt nähakse, et läbirääkimistel on lihatoodete ostjad tugevamas positsioonis kui väiksemad lihatoodete tootjad.

Koondumise osaliste (AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia) toodete asendatavuse osas on vastanud ettevõtjad seisukohal, et üldiselt on koondumise osaliste toodang asendatav ning seda nii teiste kohalike tootjate kui ka välismaiste tootjate toodanguga. Ainsa erisusena tõid mitu vastanud ettevõtjat välja, et valget värsket liha ja eelkõige just kanaliha on keeruline asendada.

Mõni vastanud ettevõtja tõi täpsustavalt välja koonduvate ettevõtjate toodangu keerulist asendatavust ning seda peamiselt just tulenevalt koondumise osaliste väga suurtest turuosadest erinevatel lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel, mida teised turuosalisel oma olemasolevate ressursside juures täita ei suudaks.

Kõikide konkurentide vastustest selgus, et nad omavad teatud määral vaba tootmisvõimsust, välja arvatud valge värsket liha osas, kus teistel turuosalistel vaba tootmisvõimekus puudub. Samas ei oma vaba tootmisvõimsust kõik tootjad ning mitte kõikide tootesegmentide osas. Tulenevalt lihatoodete segmentidest võib turuosaliste vaba tootmisvõimsus varieeruda vahemikus 10-40%. Tootmismahu suurendamise võimalikkus ja selleks kuluv aeg on ettevõtjate lõikes väga erinev. Üksikutel ja mitte kõigis segmentides tegutsevatel pigem väikese turuosaga turuosalistel on nende sõnul võimalik tõsta tootmismahude koheselt, sealhulgas ühel turuosalisel on vaba tootmisvõimekust kuni 300%. Mõni üksik turuosaline tõi välja, et teatud segmentides tootmisvõimsuse tõstmine võtaks aega orienteeruvalt 3-6 kuud. Siiski ei ole konkureerivat lihatoodete tootmise ja müügiga tegelevatel ettevõtjatel nende endi hinnangul piisavalt vaba tootmisvõimsust, et tagada koondumise osaliste toodangumahuga võrreldav mahtude suurenemine. Samuti sõltub tootmismahu suurendamine sisendi kättesaadavusest, mis koondumise järgselt võib teistele lihatoodete tootmisega tegelevatele ettevõtjatele olla veelgi keerulisem, sest AS HKScan

Estonia tegeleb nii looma- kui linnukasvatusega ning on selgelt suurim tapamajateenuseid osutav ettevõtja Eestis.

Teabetaotlustele vastanud konkurentide sõnul on koondumise mõju erinevate lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudele suur. Valdavalt suhtutakse koondumisse negatiivselt, sealjuures nähakse nii tõenäosust hindade tõusuks (mis ühe vastanud ettevõtja sõnul võiks viia tarbijaid teiste toodete tarbimisele) kui ka toodete arvu vähenemiseks. Samas mõne vastanud ettevõtja hinnangul võib AS-il Maag Grupp mastaabiefektist tulenevalt tekkida võimalus müügihindade langetamiseks, millega väiksemad tootjad ei ole võimelised kaasa tulema.

Vastanud ettevõtjate hinnangul tekiks koondumise järgselt AS-ile Maag Grupp väga mitmetes lihatoodete segmentides turgu valitsev seisund või tugevneks oluliselt juba hetkel eksisteeriv turgu valitsev seisund. Ning arvestades AS-il Maag Grupp tekkivat mõjuvõimu ja kontrolli sisendturule üle (ühe ettevõtja sõnul koguni 100%-list kontrolli lihatoorainete turule), saavad nad vastanute sõnul ühelt poolt nii domineeriva positsiooni läbirääkimistel lihatoodete ostjatega kui ka konkureerimisel teiste lihatoodete tootjatega.

Samas oli ka üks ettevõtja, kelle sõnul koondumise järgselt konkurentsiolukord erinevate lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel muutuks pigem paremaks.

Hulgimüüjate seisukohad

Koondumise mõju hindamiseks kogus Konkurentsiamet teavet suurimatelt toidukaupade hulgimüüjatelt (kokku 5 ettevõtjat), kes müüvad lihatooteid *HoReCa*-sektori ettevõtjatele. *HoReCa*-sektorit iseloomustab erinevalt jaekaubandusettevõtjatest suuremad tellitavad kogused, tulenevalt suurematest mahtudest erikokkulepped ning väiksem brändilojaalsus.

Vastanud hulgimüüjate sõnul valdavalt antud koondumisest väga suurt mõju ei tuleks, kuivõrd hulgimüüjate puhul on tegemist ettevõtjatega, kes vahendavad väga paljude (sh välismaiste ettevõtjate) toodangut. Vastustes märgiti, et *HoReCa*-sektori kui kliendi jaoks ei ole aga oluline pakendikujundus ja brändilojaalsus.

Oma konkurentidena näevad vastanud ettevõtjad nii teisi toidukaupade hulgimüüjaid kui ka mõnda suuremat lihatootjat Eestis. Teabetaotluste vastustes mainiti nimeliselt AS-i Maag Grupp ning Atria Eesti Aktsiaseltsi.

Mõnel teabetaotlusele vastanud ettevõtjal on erikokkuleppeid AS HKScan Estonia toodangu osas, mida ostetakse klientide poolt palju ning millest nad loobuda ei saa. Erikokkuleppeid AS-iga Maag Grupp teabetaotlusele vastanute sõnul ei ole.

Vastanud hulgimüüjad näevad koondumist üldjoontes neutraalselt, sest nende sõnul on koondumise osaliste toodang üldjuhul asendatav teiste turuosaliste – nii kohalike kui välismaiste tootjate toodanguga. Samas on mõne vastanud hulgimüüja sõnul tõenäoline, et koondumise järgselt kaob nende sortimendist AS HKScan Estonia toodang.

Ühe ettevõtja sõnul võib koondumisest tekkida võimalik hinnasurve ja seda eriti teistele eestimaistele tootjatele. Samas ühe vastanud ettevõtja hinnangul võib koondumise järgselt tekkida teatud lihatoodete tootmise ja müügi segmentides sisuliselt monopoolne seisund ning väiksemad lihatoodete tootjad võivad potentsiaalselt turult kaduda.

Vastuses Konkurentsiameti teabetaotlusele esitas Maaeluministeerium lihatoodete tootmise valdkonna kohta erinevaid statistilisi näitajaid. Ühtlasi tõi Maaeluministeerium välja, et koondumine mõjutab lihatoodete tootmise ja müügi valdkonda ning märkis, et AS HKScan Estonia on juba koondumise eelselt suurima sea- ja kanalihatootja Eestis. Lisaks selgitas Maaeluministeerium, et Eestis tarbitakse sealihaga ligikaudu 56 000 tonni aastas, millest 81% moodustab kodumaine toodang.

7. Hinnang koondumisele

Vastavalt KonkS § 22 lg 1 lähtub Konkurentsiamet koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, võttes seejuures arvesse kaubaturgude struktuuri ning tegelikku ja potentsiaalset konkurentsi kaubaturul, sealhulgas:

1. koondumise osaliste turupositsiooni, nende majanduslikku ja finantsjõudu ning konkurentide juurdepääsu kaubaturule;
2. juriidilisi või muid kaubaturule sisenemise tõkkeid;
3. kaupade nõudlust ja pakkumist;
4. ostjate, müüjate ja tarbijate huvisid.

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevatele ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumisele hinnangu andmisel oli Konkurentsiametil vajalik välja selgitada, kas koondumine muudab kaubaturgude struktuuri viisil, mis tooks kaasa konkurentsi olulise kahjustumise. Seega oli esmalt vajalik piiritleda, milliseid kaubaturge koondumine mõjutab ning seejärel hinnata konkurentiolukorda ja selle muutust vastavatel kaubaturgudel.

Koondumise osaliste ja teiste kaubaturul tegutsevate ettevõtjate turuosad ning kaubaturu üldine kontsentratsioonitase on esmased tegurid, mis iseloomustavad konkurentiolukorda kaubaturul. Kaubaturgude kontsentratsiooni taseme mõõtmiseks kasutas Konkurentsiamet Herfindahl-Hirschmani indeksit. Vastavalt Euroopa Komisjoni juhendi „Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumise üle“ (edaspidi EK juhend⁷) punktile 16 võib HHI⁸ tase anda esialgset aimu ühinemisejärgse turu konkurentsipurve kohta ning muudatus HHI-s (mida

---

⁷ Kättesaadav internetis ([http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205\(02\)&from=ET](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205(02)&from=ET))

⁸ HHI (Herfindahl-Hirschmani indeks). HHI arvutamiseks liidetakse kõikide turul tegutsevate äriühingute turuosade ruudud. Horisontaalse konkurentsiga seotud probleeme ei tuvastata tõenäoliselt turul, mille ühinemisejärgne HHI on (i) alla 1 000; (ii) HHI on 1 000–2 000 ja delta on alla 250; (iii) HHI on üle 2 000 ja delta alla 150.

nimetatakse deltaks) on oluliseks näitajaks koondumisest otseselt tuleneva koondumise muudatuse kohta.

EK juhendi punkti 21 kohaselt võib HHI taset koos asjaomaste deltadega kasutada esimese märgina konkurentsiprobleemide puudumisest. Samas ei saa ainult nende näitajate (HHI tase koos asjaomaste deltadega) põhjal teha järeldust konkurentsiprobleemide olemasolu või puudumise kohta. Turgu valitseva seisundi tekkimise ning konkurentsi kahjustumise võimaluse hindamiseks tuleb ettevõtja turuosa suurust ja kaubaturu kontsentratsiooni taset hinnata koosmõjus teiste kaubaturgu iseloomustavate teguritega. Seega on vajalik analüüsida muuhulgas konkurentide tegevust, ostja valikuvõimalusi toodete ostmisel ning kaubaturule sisenemise tõkkeid.

Alljärgnevalt käsitleb Konkurentsiamet koondumise mõju töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi ning värsket liha tootmise ja müügi kaubaturgudele Eestis, keskendudes seejuures eelkõige segmentidele, mille osas on koondumise osalistel koondumise järgselt kõrge ühine turuosa (üle 40%).

7.1 Koondumise mõju töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturule

Keeduvorstide tootmise ja müügi segmentis kuulub juba koondumise eelselt Eestis AS-ile HKScan Estonia [50-60]% turuosa. AS-i Maag Grupp osakaal keeduvorstide tootmisel ja müügil oli 2021. aastal [5-10]%.

Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa keeduvorstide tootmise ja müügi segmentis ligikaudu [50-60]%, mistõttu oleks AS Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja. EK juhendi punkti 17 kohaselt võivad väga suured turuosad (50% või rohkem) olla iseenesest tõendiks turgu valitseva seisundi olemasolust. Turule jääks küll mitu konkurenti – nagu Atria Eesti Aktsiaselts ja Osäühing Saaremaa Lihatööstus, samas oleks nende turuosa kordades väiksem kui AS-il Maag Grupp.

Keeduvorstide tootmise ja müügi segmenti puhul on koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta (HHI muutus) [...]. Seega viitab kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

Viinerite tootmise ja müügi segmentis oli AS-i Maag Grupp osakaal 2021. aastal käibe alusel [10-20]% ning AS-i HKScan Estonia osakaal [40-50]%. Koondumise järgselt oleks koondumise osaliste ühine turuosa [60-70]%, mistõttu oleks AS Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja. Atria Eesti Aktsiaseltsi, Osäühingu Saaremaa Lihatööstus ja osäühingu NÕO LIHATÖÖSTUS turuosad on oluliselt madalamad.

Viinerite tootmise ja müügi segmenti puhul on koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta [...]. Seega viitab kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

Hakklihatoodete tootmise ja müügi segmentis oli AS-i Maag Grupp osakaal 2021. aastal käibe alusel [5-10]% ning AS-i HKScan Estonia osakaal [40-50]%. Koondumise järgselt oleks seega koondumise osaliste ühine turuosa ligikaudu [50-60]%, mistõttu oleks AS

Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja. Atria Eesti Aktsiaseltsi, Kikas OÜ ja Osahingu Saaremaa Lihatoöstus turuosad on oluliselt madalamad.

Hakklihatoodete tootmise ja müügi segmendi puhul on koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta [...]. Seega viitab kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

Maitsestatud liha tootmise ja müügi segmendis oli AS-i Maag Grupp osakaal 2021. aastal käibe alusel [10-20]% ning AS-i HKScan Estonia osakaal [30-40]%. Koondumise järgselt oleks seega koondumise osaliste ühine turuosa ligikaudu [40-50]%, mistõttu oleks AS Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja. Teiste konkurentide nagu Atria Eesti Aktsiaseltsi ja osahingu NÕO LIHATÖÖSTUS turuosad on oluliselt madalamad.

Maitsestatud liha tootmise ja müügi segmendi puhul on koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta [...]. Seeläbi viitab kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

Sardellide tootmise ja müügi segmendis oli AS-i Maag Grupp osakaal 2021. aastal käibe alusel [40-50]% ning AS-i HKScan Estonia osakaal umbes [10-20]%. Koondumise järgselt oleks seega koonduvate osapoolte ühine turuosa ligikaudu [50-60]%, mistõttu oleks AS Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja. Atria Eesti Aktsiaseltsi ja Osahingu Saaremaa Lihatoöstus turuosad on oluliselt madalamad.

Sardellide tootmise ja müügi segmendi puhul on koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta [...]. Seega viitab kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

7.2 Koondumise mõju värskel liha tootmise ja müügi kaubaturule

Kuivõrd AS Maag Grupp värskel punase liha tootmise ja müügi tegele, siis ei mõjuta koondumine konkurentsiolukorda värskel punase liha tootmise ja müügi turul Eestis.

Valge värskel liha tootmise ja müügi segmendis oli AS-i Maag Grupp osakaal 2021. aastal käibe alusel [10-20]% ning AS-i HKScan Estonia osakaal [40-50]%. Koondumise järgselt oleks seega koondumise osaliste ühine turuosa ligikaudu [60-70]%, mistõttu oleks AS Maag Grupp selgelt suurima turuosaga ettevõtja.

Koondumise järgselt oleks valge värskel liha tootmise ja müügi segment väga kontsentreerunud, kuna turule jääksid ainult AS Maag Grupp ja välismaiste tootjate toodang, mida peamiselt müüakse jaekaubandusettevõtjate omamärgitoodetena ning mis pärineb valdavalt Poolast ja teistest Balti riikidest. Turule jäävad küll väga üksikud marginaalsed kohalikud nišitootjad, kes samas kindlasti ei suuda konkureerida suurte ja kordades võimekamate turuosalistega.

Valge värskel liha tootmise ja müügi segmendi puhul oli koondumise osaliste 2021. aasta käivetel põhinevatel turuosadel HHI koondumise järgne tase [...] ja delta [...]. Seega viitab

kaubaturu kontsentratsiooni tase ja koondumisega kaasnev muutus konkurentsiprobleemide võimalikule esinemisele.

Koondumise eelselt müüb AS Maag Grupp värsket valget liha tooteid Rannamõisa kaubamärgi all ning AS HKScan Estonia vastavalt Talleggi kaubamärgi all. Koondumise järgselt kuuluvad mõlemad kaubamärgid AS-ile Maag Grupp. Olukorras, kus tegemist oleks väga suure turuosaga ettevõtjaga, annaks mõlema kaubamärgi omamine AS-ile Maag Grupp võimaluse kasumlikult tõsta toodete hindu. Kui AS HKScan Estonia oleks koondumise eelselt tõstnud Talleggi kaubamärgiga toodete hindu, oleks osa tarbijatest võinud eelistada AS-i Maag Grupp Rannamõisa kaubamärgiga tooteid. Koondumise järgselt tarbijatel valikuvõimalus puuduks ning hinnatõus oleks ettevõtjale kasumlik ja konkurentsipurvi puudumise tõttu oleks seda lihtne rakendada, kuivõrd müügitulu, mis oleks koondumise eelselt kaotatud konkurendile, jääks koondumise korral samale ettevõtjale.

7.3 Hinnang koondumise mõjule üldiselt

Järgnevas tabelis on kokkuvõtvalt välja toodud lihatoodete segmendid, mille osas omaks AS Maag Grupp koondumise järgselt märkimisväärset turuosa ning mille puhul turu kontsentratsioonitase ning selle muutus viitavad konkurentsiprobleemide esinemisele.

Segment	Keeduvorstid	Viinerid	Maitsestatud liha	Hakklihatooted	Sardellid	Värsket valget liha
HHI	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Delta	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]
Koondumise järgne ühine turuosa	[...]%	[...]%	[...]%	[...]%	[...]%	[...]%
Horisontaalsete koondumiste juhendi alusel tuvastatavad koondumise järgselt konkurentsiprobleemid	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah

Tabel 1. Segmendid, kus tekib või tugevneb AS-il Maag Grupp koondumise järgselt turu valitsev seisund. Horisontaalse konkurentsiga seotud probleeme ei tuvastata tõenäoliselt turul, mille ühinemisjärgne HHI on (i) alla 1 000; (ii) HHI on 1 000–2 000 ja delta on alla 250; (iii) HHI on üle 2 000 ja delta alla 150.

Koondumise osalised on teineteise lähedased konkurendid, kes mõlemad pakuvad laia valikut erinevaid lihatooteid. Juba koondumise eelselt on AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia kaks suurima turuosaga ettevõtjat valge värsket liha, sardellide ja viinerite tootmise ja müügi osas, lisaks omaks AS Maag Grupp koondumise järgselt selgelt suurimat turuosa maitsestatud liha, hakklihatoodete, sinkide, keeduvorstide ja verivorstide tootmise ja müügi osas.

Selline kaubaturu struktuur, mille puhul kaubaturul tegutseb üks väga suur ettevõtja ning teised väiksemad, ei soodusta tõhusa konkurentsi toimimist, kuna väiksemad ettevõtjad ei

suuda avaldada piisavat konkurentsipurvet neist oluliselt suuremat turuosa omavale ja vertikaalselt integreeritud ettevõtjale.

Konkurentsiamet mõnab, et tulenevalt koondumise osaliste esitatud andmetest, turu üldistest arengutest ja koondumise menetluse käigus kogutud teabest, on omamärgitoodete osakaal kasvutrendis ning teatud jaekaubandusettevõtjate ja peamiselt hulgimüüjate (*HoReCa*-sektorile tarnivate ettevõtjate) kliendid eelistavad eelkõige hinna tõttu just omamärgitooted. Samas nähtub teabetaotlusele vastanud jaekaubandusettevõtjate vastustest, et lõpptarbijad eelistavad hinnatõusudest hoolimata jätkuvalt kodumaiste kaubamärkidega tooteid, neid asendada on väga keeruline ning kohati ka võimatu ja seda eriti AS HKScan Estonia toodangu puhul.

Samuti viitab konkreetselt lihatoodete puhul omamärgitoodete vähesemale eelistamisele AC Nielsen poolt 2020. aasta lõpus läbiviidud uuring tarbimisharjumuste ja omamärgitoodete eelistuste osas Baltimaades, mille kohaselt näiteks omamärgi piimatooted on esikohal kõigis kolmes Balti riigis. Samas lihatoodete puhul on olukord erinev, kui Leedus on lihatoodete kategooria kolmandal, siis Lätis ja Eestis alles 14. kohal.⁹ Seega ei ole Konkurentsiameti hinnangul omamärgitooted tarbija seisukohast piisav asendus kohalike lihatootjate tunnustatud ja usaldusväärsetele (eelkõige AS HKScan Estonia) bränditootedele.

Kuna AS Maag Grupp omaks koondumise järgselt märkimisväärset turuosa mitmetes erinevates lihatoodete tootmise ja müügi segmentides, siis tuginedes mõnedele jaekaubandusettevõtjate ja konkurentide vastustele, võib AS-i Maag Grupp läbirääkimispositsioon märgatavalt paraneda võrreldes teiste kohalike lihatoodete tootjatega. Samuti tekib AS-il Maag Grupp lihatoodete tootmisel ka väga tugev positsioon ning arvestatav kontroll sisendturul üle. Kuna lihatoodete tootmise puhul on oluline tootmismahud (nagu ka koondumise osalised töid välja koondumise teates), võib olla tõenäoline teistele suurematele lihatootjatele avaldatav hinnasurve, mistõttu võivad nad turuosa kaotada ning millega eriti väiksemad lihatoodete tootjad praegustes oludes (tarbijate ostujõu vähenemine ja kasvav hinnatundlikkus, ebakindlus majanduses ning tootjate sisendkulude tõus) ei pruugi olla võimelised kaasa tulema. Seetõttu võib väiksemate lihatootjate hulk ja osatähtsus turul ka väheneda.

Vastusena Konkurentsiameti 27.04.2023 hinnangus esitatud argumendile AS Maag Grupp läbirääkimisjõu suurenemise kohta, tõi AS Maag Grupp 10.05.2023 Konkurentsiametile esitatud vastuväidetes välja, et ettevõtja läbirääkimisjõud ostjate suhtes koondumise järgselt ei tugevne, kuivõrd 1) toidukaupade (sh eriti piima- ja lihatoodete) riknevuse tõttu on jõupositsioonil alati jaekaubandusettevõtjad, kes otsustavad kauplustes pakutava sortimendi üle; 2) jaekaubandusettevõtjad ei räägi erinevate kategooriate sisseostusid läbi kategooriaülelalt.

Konkurentsiameti hinnangul omab AS Maag Grupp juba hetkel tugevat positsiooni piimatoodete tootmise ja müügi osas, mis lihatoodete tootmise ja müügi vallas tugevama positsiooni saavutamise järel võib oluliselt mõjutada läbirääkimiste protsessi ostjatega. Antud asjaolule viitas ka mõni teabetaotlusele vastanud ettevõtja. Lisaks võimaldab laiapähejaline kontroll sisendturul üle kindlustada AS-il Maag Grupp endale piisavad tootmismahud, aga komplitseerida konkurentide ligipääsu sisendile, mida konkurendid vajavad oma toodete tootmiseks, kuid milleks nad ise sisendit ei kasvata.

---

⁹ [UURING } 76% eestlastest ostab toidupoest omamärgitooted. Postimees. 2020](#)

Koondumise osalised olid ka koondumise teates koondumise järgselt tekkiva suure turuosa tasakaalustava tegurina välja toonud ostjate poolse turujõu ja konkurentide tegevuse. Euroopa Komisjoni horisontaalsete ühinemiste hindamise suuniste punkti 65 kohaselt „ostjate poolne turujõud eksisteerib tõenäolisemalt olukorras, kus ostjad on suured ja kogunud kliendid.“

Arvestades koondumise menetlemise käigus kogutud teavet, on Konkurentsiamet seisukohal, et ostjate turujõud ei ole piisav, et täies ulatuses tasakaalustada AS-i Maag Grupp koondumise järgset tugevat positsiooni. Rahvusvahelistel jaekaubandusettevõtjatel võib olla küll lihtsam saada uusi (välismaiseid) tootjaid sortimenti, kuid turu tagasisidest tulenevalt on nii AS-il HKScan Estonia kui ka AS-il Maag Grupp mitmeid tooteid, mille asendamine on jaekaubandusettevõtjatel keeruline, sest tegemist on lõpptarbija seisukohast väga nõutud toodetega ja seda olenemata kõrgemast hinnast kui omamärgitoodetel.

Tuleb ka arvestada, et näiteks koondumise teates viidatud Coop ja Selver (ühine turuosa jaemüügis viimastel andmetel ligikaudu 40%^{10 11}) müüvad peamiselt ainult Eesti päritolu liha, neil on madal omamärgitoodete osakaal ning omamärgitoodete päritolu on valdavalt Eesti. Lisaks sellele selgus turu tagasisidest, et koondumise osaliste ning eelkõige just AS HKScan Estonia tooted on väga nõutud ka nendes jaekauplustes, kus on sortimendis arvestataval määral esindatud välismaiste ja omamärgitoodete tootjate toodang. Teabetaotluse vastustes toodi jaekaubandusettevõtjate üleselt (v.a Lidl) välja koondumise osaliste kaubamärgid – Tallegg, Rakvere, Rannarootsi ja Rannamõisa, kui tarbija vaatest väga kõrge nõudlusega tooted.

Koondumise teate esitaja tõi ka välja, et konkurentide tegevus tasakaalustab AS-i Maag Grupp koondumise järgset positsiooni, kuivõrd teised lihatoodete tootmisega tegelevad ettevõtjad toodavad tooteid, mis sobivad koondumise osaliste toodete asendamiseks, ning konkurendid saaksid võimaliku hinnatõusu korral suurendada tootmiskaudu. Seejuures ei ole tarbijad koondumise osaliste hinnangul võimelised toote maitsest lähtuvalt eristama erinevate lihatööstuste toodangut. Lisaks tõi koondumise osalised menetluse käigus korduvalt välja, et koondumise osalistele osutavad tugevat konkurentsipurvet ka teistes riikides lihatoodete tootmisega tegelevad ettevõtjad.

Tuginedes menetluse käigus kogutud teabele, on Konkurentsiamet seisukohal, et eelkõige värske valge liha osas ei valmista teised kohalikud turuosalised tooteid, mis sobivad koondumise osaliste toodete asendamiseks. Koondumise osalised on suurimad värske valge liha tootmise ja müügi tegelevad ettevõtjad, omades tuntud kaubamärke Rannamõisa ja Tallegg. Seega on tõenäoline, et koondumine takistab märkimisväärselt tõhusat konkurentsi värske valge liha tootmise ja müügi osas, sest koondumise osaliste ja konkurentide pakutavate toodete omavahelise asendatavuse tase on madal.

Ka mitmete töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi segmentide osas oleks AS Maag Grupp koondumise järgselt selgelt suurima turuosaga ettevõtja. Ehkki iga lihatoodete segmenti puhul on mõni teine ettevõtja, kes pakub sama segmenti tooteid ning on ka mõned laia valikut töödeldud lihatooteid pakkuvaid ettevõtjaid (näiteks Atria Eesti Aktsiaselts, osühing NÕO LIHATÖÖSTUS jt), siis selleks, et arvestada konkurentide tegevust koondumise mõju tasakaalustava tegurina, peaksid konkurendid omama piisavalt vaba tootmisvõimsust ning võimekust lühikese aja jooksul oma tootmiskaudu suurendada.

---

¹⁰ [Kantar Emor: Lidl haukab Eestis turgu, Coop nõrgeneb. Postimees. 2022](#)

¹¹ [Poekettide aasta: Lidl kärpis suurte turuosa, Prisma kukkus priskesse kahjumisse. Äripäev. 2023](#)

Konkurentsiameti teabetaotlusele vastanud konkurendid rõhutasid piiratud pakkumisepoolset asendatavust, sest neil puudub koondumise osaliste mahtudele võrdväärse suuruses vaba tootmisvõimsus koondumisest enim mõjutatud lihatoodete tootmise ja müügi segmentides (s.t viinerite, keeduvorstide, sardellide, maitsestatud liha, hakklihatoodete ja valge värskel liha tootmise ja müügi osas). Konkreetselt valge värskel liha osas puuduvad teistel turuosalistel vajalik mahus ka sisendid (nad ei kasvata ise lindi või küülikuid) ning nad tuginevad (kui üldse) teiste valge värskel liha sisendi kasvatajatele, mille mahte nad omapoolselt mõjutada või muuta ei saa. Eestis teadaolevalt ei tegele ka ükski ettevõtja peale AS-i HKScan Estonia turule olulises mahus linnukasvatusega. AS Maag Grupp küll ise linnukasvatusega ei tegele, kuid on [.....] ja Rannamõisa kaubamärgi all turustatavate toodete kaudu saavutanud aastatega värskel liha segmentis arvestatava turuosa.

Konkurentsiamet mõnab, et välismaiste tootjate turuosa nii läbi nende oma bränditoodete kui ka omamärgitoodete müügi on viimastel aastatel mõnedes lihatoodete segmentides teatud määral kasvanud, kuid samas ei tähenda see automaatselt, et välismaiste tootjate toodangut tuleks käsitleda kui tugevat pakkumisepoolset asendatavust. Koondumise teate kohaselt on küll Maxima ja Rimi kauplustes ligikaudu pool värskel liha sortimendist välismaist päritolu. Samas ei ole koondumise teate esitaja Konkurentsiameti hinnangul arvestanud teisi suuri turuosalisi (näiteks Selver ja Coop, kokku ligi 40% turuosa). Ühtlasi ei ole AS Maag Grupp lähtunud mitte tegelikult müüdud toodete müügi mahust (käive) päritolumaa järgi, vaid on tuginenud paari jaekaubandusettevõtja sortimendis esindatud toodete hulga hindamisele nende päritolu järgi.

Konkurentsiameti poolt küsitletud paljude turuosaliste tagasiside kohaselt toodab AS HKScan Estonia mitmeid enimmüüdud tooteid, mis on väga nõutud tarbijate poolt, sest need on toodetud valdavalt Eestis kasvatatud linnu- ja loomaliha (mis on tarbija vaatest väga oluline). Ühtlasi märgib Konkurentsiamet, et Statistikaameti andmete kohaselt tarbivad Eesti elanikud üha rohkem kodumaist liha¹², sealjuures mõne aasta taguse uuringu järgi eelistavad kohalikku päritolu sealiha 90% eestimaalastest^{13 14}. Arvestades eelnevat ja tuginedes menetluse käigus kogutud andmetele ei avalda välismaised lihatootjad Konkurentsiameti hinnangul koondumise osalistele tugevat konkurentsipurvet.

Teabetaotlusele vastanud Eestis lihatoodete tootmisega tegelevate ettevõtjate sõnul on nende täiendav tootmisvõimsus lihatoodete segmentides üldjuhul varieeruv (10-40%) ning selle rakendamine ei saa valdavalt toimuda koheselt, vaid toimub valdavalt mõne kuu jooksul. Siinkohal rõhutab Konkurentsiamet vastuseks AS Maag Grupp vastuväidetele, et ühe marginaalse lihatoodete tootja kolmekordne täiendav tootmisvõimsus piiratud segmentides ja teiste väikese turuosaga ettevõtjate võimekus tõsta tootmiskahte koheselt ei ole piisav kirjeldamiseks kogu turu. Kui suurimate turuosaliste täiendav tootmisvõimekus segmenti on keskmiselt kuni paarkümmend protsenti (ning antud tootjate mahtude mõju turule selgelt tuntav) ja selle kasutusele võtmine võib võtta kuid, siis on ebaõige laiendada marginaalse turuosaga ettevõtja kolmekordset täiendavat tootmisvõimsust ja mõnede teiste väiksemate turuosaliste võimekust koheselt mahte tõsta (mis on reaalsuses ka väikese mõjuga) tervele turule.

---

¹² [Statistikaamet, 2021](#)

¹³ [Põllumehe Teataja, 2020](#)

¹⁴ [Eesti Toiduainetööstuse Liit, 2018](#)

Kokkuvõtlikult, võttes arvesse eelkõige mahuliselt AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia ühist väga suurt osakaalu lihatoodete tootmisel Eestis, saab järeldada, et teiste turuosaliste vaba tootmisvõimsus ei ole piisav koondumise osalistega sarnases mahus tarnete tagamiseks turule.

Asjaolu, et koondumise järgselt kuuluksid AS-ile Maag Grupp lisaks Rannarootsi ja Rannamõisa kaubamärkidele koondumise eelselt nendega konkureerinud AS HKScan Estonia kaubamärgid Tallegg ja Rakvere, annaks AS-ile Maag Grupp võimaluse kasumlikult tõsta lihatoodete hindu. Kuivõrd AS HKScan Estonia ja AS Maag Grupp on koondumise eelselt lähedased konkurendid ning toodavad laia valikut lihatooteid, siis koondumise eelselt oleks hinnatõusu korral osa müügitulust kaotatud teisele koondumise osalisele. Koondumise korral on hinnatõus kasumlik eelkõige nende lihatoodete segmentide osas, milles koondumise osalised on kaks suurima turuosaga ettevõtjat (värske valge liha, viinerid, sardellid). Samuti kaoks koondumise järgselt koondumise osaliste vaheline konkurentsipurve.

Lisaks väga tugeva positsiooni saamisele mitmete lihatoodete tootmisel ja müügil, saaks AS Maag Grupp ka väga tugeva positsiooni lihatoodete tootmiseks vajaliku sisendi osas, kuna AS HKScan Estonia on vertikaalselt integreeritud ettevõtja, mis tegeleb looma- ja linnukasvatusega, tapamajade teenuste osutamisega, loomarümpade ja lihalõigete tootmise ja müügiga. Seega koondumise järgselt võib tekkida olukord, kus AS Maag Grupp võib hakata piirama sisendi müüki teistele lihatoodete tootmise ja müügiga tegelevatele ettevõtjatele (ehk tekiks sisenditurul sulgemine).

Eelnevat arvestades tähendaks AS Maag Grupp poolt valitseva mõju omandamine AS HKScan Estonia üle täielikult värske valge liha sisendi kasvatamise ja suures osas tootmise ning suures osas erinevate töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi koondumist juba hetkel suure turuosaga ettevõtja (AS Maag Grupp) kätte. Ühtlasi tooks see kaasa konkurentsipurve kadumise eelnevalt omavahel konkureerinud ettevõtjate vahel, AS-i Maag Grupp laiapõhjalise kontrolli saavutamise sisenditurul üle, läbirääkimispositsiooni tugevnemise võrrelduna oma konkurentidega ja samuti oluliselt tugevama positsiooni saamise laiemalt erinevate lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel, mis tähendaks konkurentsi olulist kahjustumist kaubaturgudel.

8. Koondumise osaliste pakutud kohustused

KonKS § 27 lõike 3 alusel võib Konkurentsiamet konkurentsi kahjustamise vältimiseks anda koondumiseks loa tingimusel, et koondumise osalised täidavad endale võetud kohustused.

AS Maag Grupp esitas 10.05.2023 lisaks vastuväidetele Konkurentsiameti hinnangule ettepaneku kohustuste võtmiseks koondumisest tuleneda võiva konkurentsi kahjustamise ärahoidmiseks.

Konkurentsiamet saatis pakutud kohustused sobivuse hindamiseks koondumisest puudutatud ettevõtjatele (jaekaubandusettevõtjad, konkurendid ja hulgimüügiga tegelev ettevõtja).

03.07.2023 saatis Konkurentsiamet vastuse AS Maag Grupp kohustuste võtmise ettepanekule, tuues välja, et ettevõtja poolt pakutud esialgsed kohustused ei ole Konkurentsiameti hinnangul piisavad erinevatel lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel koondumisele eelneva olukorraga võrreldava konkurentsiolekorra tagamiseks.

14.07.2023 esitas AS Maag Grupp täiendatud kohustuste võtmise ettepaneku. Konkurentsi kahjustumise vältimiseks võtab AS Maag Grupp endale järgmised kohustused:

- 1) Rannamõisa käitise võõrandamise kohustus
  - a) AS Maag Grupp kohustub tegevuse iseseisvat ja konkurentsivõimelist jätkamist võimaldava ettevõttena eraldama senise Rannamõisa kaubamärgi all müüdava kanaliha ja kanalihatoodete tootmise ja müügitgevuse ettevõtte (käitise) ning võõrandama selle AS-ga Maag Grupp või selle grupiettevõtjatega mitteseotud ja nendest sõltumatule isikule, kelle valikuprotsess on mittediskrimineeriv ja läbipaistev avalik enampakkumine ning kelle Konkurentsiamet on heaks kiitnud. Konkurentsiametil on õigus nõuda, et vastav isik tõendab piisavaid rahalisi vahendeid ja suutlikkust vastavat võõrandatavat ettevõtet konkurentsivõimeliselt edasi majandada.
[.....]
[.....].
  - b) AS Maag Grupp kohustub punktis a) ettenähtud kohustuse täitma (ettevõtte (käitise) üle kontrolli üle andma) viivituseeta pärast käesolevaks koondumiseks loa andmise otsuse tegemist ning igal juhul hiljemalt [.....] jooksul. Kui punktis a) nimetatud ettevõtte (käitise) võõrandamistehingu jõustamine sõltub AS-ist Maag Grupp sõltumatute tingimuste täitmisest (eelkõige on selliseks ettenähtavaks tingimuseks Konkurentsiameti koondumise luba), siis kohustub AS Maag Grupp kohustuse täitma põhjendamatult viivituseeta, kuid hiljemalt [.....] jooksul pärast seda, kui kõik vastavad tingimused on täidetud.
  - c) AS Maag Grupp kohustub Konkurentsiametit teavitama potentsiaalsetest ettevõtte (käitise) ostjatest ja hoidma Konkurentsiametit kursis läbirääkimiste käigust. Raporteerimise regulaarsus ja formaat lepitakse Konkurentsiametiga eraldi kokku.
  - d) AS Maag Grupp kohustub hoidma alates ettevõtte (käitise) eraldamisest kuni ettevõtte (käitise) võõrandamise jõustamiseni ettevõtet (käitist) iseseisvalt elujõulisena, opereerima seda iseseisvalt ja lahus muudest AS-i Maag Grupp äritegevustest ja tagama konkurentsitudliku teabe konfidentsiaalsuse ja eraldatuse. AS Maag Grupp tagab vastava ettevõtte tavapärase majandustegevuse, mille raames tagatakse selle elujõulisena jätkamine ning hoidutakse tegevustest, mis võivad vähendada ettevõtte (käitise) konkurentsivõimet.
  - e) AS Maag Grupp hoidub 10 aasta jooksul ettevõtte (käitise) võõrandamise jõustamisest ettevõtte (käitise) või mistahes selle osa tagasi omandamisest, välja arvatud põhjendatud taotlusel ja Konkurentsiameti loal. Taas omandamine võib olla võimalik, kui konkurentsiolekord on oluliselt muutunud ja võõrandamiskohustus ei ole enam põhjendatud.
- 2) AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandamise kohustus

- a) AS Maag Grupp kohustub tegevuse iseseisvat ja konkurentsivõimelist jätkamist võimaldava ettevõtjana eraldama AS-i Rannarootsi Lihatööstus (senini Rannarootsi kaubamärgi all töödeldud lihatooteid tootnud ja müünud ettevõtja) AS-st Maag Grupp või selle grupiettevõtjatega mitteseotud ja nendest sõltumatule isikule, kelle valikuprotsess on mittediskrimineeriv ja läbipaistev avalik enampakkumine ja kelle Konkurentsiamet on heaks kiitnud.
[.....]
[.....].
- b) [.....].
- c) AS Maag Grupp kohustub:
- I. kohustuse täitma (AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandama) võimalikult lühikese aja jooksul ning igal juhul hiljemalt [kahekümne nelja kuni kolmekümne kuue (24-36)] kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse tegemisest. Kui AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandamistehingu jõustamine sõltub AS-st Maag Grupp sõltumatute tingimuste täitmisest (eelkõige on selliseks ettenähtavaks tingimuseks Konkurentsiameti koondumise luba), siis kohustub AS Maag Grupp kohustuse täitma põhjendamatu viivitusega, kuid hiljemalt [.....] jooksul pärast seda, kui kõik vastavad tingimused on täidetud.
  - II. teavitama Konkurentsiametit võimalikest AS-i Rannarootsi Lihatööstus ostjatest ja hoidma Konkurentsiametit kursis läbirääkimiste käigust. Raporteerimise regulaarsus ja formaat lepitakse Konkurentsiametiga eraldi kokku.
- d) [.....]
[.....]
[.....]
[.....]
[.....]
[.....].

Konkurentsiamet hinnang AS Maag Grupp võetud kohustustele

AS Maag Grupp tegi ettepaneku Rannamõisa kaitise ja AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandamiseks, st tegemist on struktuursete kohustustega.

Kohustuste hindamisel lähtus Konkurentsiamet muu hulgas Euroopa Komisjoni teatisest nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 802/2004 seisukohalt vastuvõetavate parandusmeetmete kohta (edaspidi tekstis parandusmeetmete teatis). Parandusmeetmete teatise punkti 9 kohaselt peavad kohustused konkurentsiprobleemid täielikult kõrvaldama ja olema igast vaatepunktist täielikud ning tõhusad. Lisaks peab saama kohustusi lühikese aja jooksul tõhusalt rakendada, sest turul valitsevad konkurentsitingimused ei jää samaks kuni kohustuste täitmiseni.

Parandusmeetmete teatise punkti 15 kohaselt tuleks üldjuhul ühinemismääruse eesmärgist lähtuvalt eelistada struktuurilist laadi kohustusi, kuna selliste kohustustega kõrvaldatakse

püsivalt konkurentsiprobleemid, mida koondumine võib teatavatel kujul kaasa tuua, ja lisaks ei eelda need keskmise tähtsusega või pikaajaliste järelevalvemeetmete rakendamist.

Esimene AS Maag Grupp poolt pakutud kohustus ehk Rannamõisa käitise võõrandamise kohustus mõjutab Konkurentsiameti hinnangul otseselt konkurentsiolukorda valge värse liha tootmise ja müügi osas ning potentsiaalselt suurendab ostjate valikuvõimalusi olukorras, kus koondumise järgselt saaks koondumise osalistest üks ettevõtja. Arvestades kohustuse järelevalve lühiajalisust ja asjaolu, et kohustust on lühemas perspektiivis võimalik tõhusalt rakendada ning ka kohustuse võtmise arvestatavat mõju konkurentsiolukorrale, leiab Konkurentsiamet, et Rannamõisa käitise võõrandamise kohustuse võtmine on sobilik konkurentsi säilitamiseks valge värse liha tootmise ja müügi osas.

Teine kohustus ehk AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandamise kohustus mõjutab Konkurentsiameti hinnangul otseselt konkurentsiolukorda töödeldud lihatoodete (s.t keeduvorstide, viinerite, sardellide, maitsestatud lihade ja hakklihatoodete segmentides) tootmise ja müügi osas ning potentsiaalselt suurendab ostjate valikuvõimalusi olukorras, kus koondumise järgselt saaks koondumise osalistest üks ettevõtja. Konkurentsiameti hinnangul kõrvaldab AS-i Rannarootsi Lihatööstus võõrandamise kohustus koondumisega tekkiva konkurentsi olulise kahjustamise võimaluse ning kohustuse võtmine on sobilik konkurentsi säilitamiseks töödeldud lihatoodete tootmise ja müügi osas.

Konkurentsiameti hinnangul ei muutu AS Maag Grupp poolt kohustuste võtmise kaudu võrreldes koondumise eelse olukorraga oluliselt kaubaturu struktuur ja konkurentsiolukord lihatoodete tootmise ja müügi valdkonnas Eestis, kuivõrd AS Maag Grupp küll omandab valitseva mõju AS HKScan Estonia üle, kuid võõrandab oma senise äritegevuse lihatoodete tootmisel ja müügil. Seega sisuliselt ei toimu koondumise osaliste äritegevuste püsivat koondumist ühe ettevõtja kätte.

9. Kokkuvõte

Hinnates menetluses kogutud teavet, eelpool toodud põhjendusi ning tuginedes KonkS § 22 lõikele 1, mille kohaselt Konkurentsiamet lähtub koondumisele hinnangu andmisel vajadusest säilitada ja arendada konkurentsi, jõudis Konkurentsiamet järeldusele, et AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia, AS HKScan Latvia, UAB „HKScan Lietuva“ koondumine võib oluliselt kahjustada konkurentsi valge värse liha ja töödeldud lihatoodete tootmisel ja müügil Eestis.

Konkurentsi kahjustamise vältimiseks esitas koondumise teate esitaja ettepaneku kohustuste võtmiseks. Võetavad kohustused hõlmavad Rannamõisa kaubamärgi all müüdava kanalaha ja kanalihatoodete tootmise ja müügitegevuse ettevõtte võõrandamist ning AS Rannarootsi Lihatööstus võõrandamist.

Analüüsinud AS Maag Grupp esitatud kohustusi, on Konkurentsiamet seisukohal, et pakutud struktuursed kohustused aitavad tõhusalt ära hoida koondumisest tulenevat negatiivset mõju erinevate lihatoodete tootmise ja müügi kaubaturgudel (s.h koondumisest enim mõjutatud segmentides ehk valge värse liha, keeduvorstide, viinerite, sardellide, maitsestatud liha ja hakklihatoodete segmentides).

Lähtudes eelnevast ning juhindudes KonkS § 27 lg 2 punktist 1 ja lg 3 otsustab Konkurentsiamet

anda loa AS Maag Grupp ja AS HKScan Estonia, AS HKScan Latvia, UAB „HKScan Lietuva“ koondumisele tingimusel, et koondumise osalised täidavad käesoleva otsuse punktis 8 nimetatud kohustused.

KonkS § 27 lõike 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

Käesoleva otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul otsuse teatavaks tegemisest arvates.

/allkirjastatud digitaalselt/

Evelin Pärn-Lee
Peadirektor

*Konkurentsiameti 21.07.2023 otsuse nr 5-5/2023-025
ärakiri on samane originaaliga. Ärakirjast on välja jäetud
ärisaladused, vastavad kohad on tekstis tähistatud nurksulgudega.*

/Mihkel Paasma/ 29.08.2023